

**НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ПО ЗАРАЗНИ И
ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ**

Изх. № 20.... г.
Вх. № 2461/18.10.2014
Бул. "Янко Сакъзов" № 20
София 1504, тел: 9446999

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р **Искра Георгиева Райнова**, дм

Член на Научното жури, определено със Заповед № 317/25.09.2017 г. на Директора
на НЦЗПБ, София.

Относно: дисертационния труд на д-р **Калина Стоянова Павлова**, асистент при
„Катедрата по инфекциозни болести, паразитология и дерматовенерология към МУ „
Проф. д-р Параскев Стоянов”, Варна и докторант на самостоятелна подготовка към
отдел „Паразитология и тропическа медицина“ на НЦЗПБ за присъждане на ОНС”
Доктор”

Област на висшето образование: 4. „Природни науки, математика и информатика”,
направление 4.3. „Биологически науки”, докторска програма: „Паразитология и
хелминтология” (01.06.19).

Тема на дисертационния труд: **”Епидемиологични проучвания и анализ на
рискови фактори за разпространението на контактните паразитози във
Варненска област”**.

Представените материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с
чл. 31 (2) от правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в
Република България на НЦЗПБ.

1. Актуалност на темата: Обект на разработения дисертационен труд са
контактните чревни паразитози, включващи ентеробиозата, гиардиазата и
хименолепидозата, някои непатогенни амеби, както и бластоцистозата и
криптоспоридиозата – протозоози със сходен контактен път на предаване. В
България чревните паразитози са със значително разпространение, въпреки
тенденциите за снижаване, които се наблюдават от 80-те години на 20 век.
Изключение прави ентеробиозата, която се повишава двойно като общ брой случаи
от 2012 г. По-честото засягане на децата и юношите от организираните детски
колективи в сравнение с възрастните показва необходимостта от съвременен анализ
и прогноза за факторите, които подпомагат разпространението на чревните
паразитози и възможностите за тяхното ограничаване.

Област Варна е третата по брой на население в страната с развит туризъм и
морска индустрия. Възможностите за увеличаване на чревните паразитози от наши и

чужди граждани, посещаващи курортните центрове в областта са големи. Ето защо считам, че темата е актуална, особено във връзка с приложението на наредбите на МЗ за профилактика и контрол на паразитозите и тяхното значение за общественото здравеопазване.

2. Познаване на проблема. Познаването на проблема от докторантката е отразено в литературния обзор, включващ 44 страници и 398 заглавия, от които 130 на кирилица и 268 на латиница, както на български, така и на изявени автори от чужбина. Почти половината от рефериранные публикации са отпечатани през последните десет години. Д-р Стоянова е разгледала в детайли различните особености на чревните паразитози както на регионално, така и на национално и световно ниво. Включването на значителен брой български и чуждестранни автори, с публикации по темата за контактните чревни паразитози, показва отличното познаване от докторантката на постиженията на световната наука по различните аспекти на тези заболявания.

3. Методика на изследването. Дисертационният труд обхваща 10 годишен период от 2007 до 2016 г. Разработен е в Медицински университет "Проф. д-р Параклев Стоянов" – гр. Варна, Катедра по Инфекциозни болести, паразитология и дерматовенерология и базата на НЦЗПБ - гр. София. Паразитологичните изследвания са извършени в паразитологичните лаборатории на СМДЛ „Екзактлабор (2007-2009 г.) и СМДЛ „Статус“- гр. Варна (2009-2016 г.). Клиничко-лабораторните и микробиологични изследвания са проведени в съответните лаборатории на СМДЛ „Статус“- гр. Варна. Микрофотографската документация на случаите е осъществена в Катедрата по анатомия, хистология и ембриология на МУ "Проф. д-р Параклев Стоянов" – гр. Варна.

За целите на изследването е събрана информация от различни институции по закона за достъп до обществена информация като РЗИ-Варна, НСИ, НЦОЗА и др.

С голяма стойност е детайлното проучване на рисковите фактори за развитие на чревните паразитози чрез прогнозираните отношения на шансовете. Интересно е и приложението на формулата на Norman et al (2004) за оценка на прогнозната стойност на заболяемостта при гиардиазата, поради нередовното цистоотделяне, водещо до по-ниска специфичност на рутинните диагностични методи.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите.

Дисертационният труд е изложен на 197 страници и е онагледен с 6 таблици, 72 фигури и 36 фотомикрографии. Структуриран е правилно, съгласно Закона за развитие на академичния състав в България и Правилника за неговото приложение в НЦЗПБ и включва, въведение, литературен обзор, цел и задачи, собствени материал и методи, резултати и обсъждане, заключение, изводи и приноси, литература, приложения, и списък на публикациите, свързани с дисертацията.

Целта и задачите са ясно и точно формулирани, добри научно обосновани и изпълними. Поставените 4 задачи по структура включват последователното изпълнение на основните етапи в проучването.

Изследвани пациенти, материали и методи. В изследването са включени общо 56060 пациенти, от които амбулаторни 55856 (99,62%) и 204 (0,36%) хоспитализирани в УМБАЛ "Св.Марина". По профилактични показания са изследвани 51013 (91,00%), по клинични - 3390 (6,50%) и по епидемиологични (контактни лица и контролни изследвания) – 1657 (2,96%). По местоживееще пациентите се разпределят както следва: жители на гр. Варна - 37499 (66,89%), на градовете в областта – 8881 (15,84%) и на селата - 9680 (17,27%).

За целите на проучването са използвани следните материали: фекални преби – 55979, перианален отпечатък (по Грахам) - 55809 и макроскопски преби (паразитни тела) - 237.

Методите, включени в проучването са адаптирани според изследвания материал и като вид са много и разнообразни: паразитологични, имунологични, микробиологични, вирусологични, клинико-лабораторни, документални, социологични (анкетно проучване), епидемиологични, статистическиграфични и дигитално-фотомикрофотографски.

Резултатите от извършените проучвания и тяхното **обсъждане** са отразени в един раздел на дисертационния труд и са развити на 89 страници.

За 10 годишния период на проучването в област Варна дисертантката е извършила общо 171 308 морфологични изследвания за чревни паразити, като са диагностицирани 2541 пациенти с търсените пет чревни паразитози с контактен механизам на предаване. Последователно са проучени различни епидемиологични

показатели на значимите за областта ентеробиоза, гиардиаза, хименолепидоза, бластоцистоза и криптоспоридиоза и е извършен много подробен анализ на екстензитета на инвазията, заболяемостта, сравняване по пол, възраст и местоживееене, проучване на рисковите фактори, свързани с различните паразитози, определяне на сезонност в протичането им и е изготвен прогнозен модел за следващите години.

Общият екстензитет на заболелите от чревни паразитози за проучвания период е 3,6%, като заедно с установените опаразитени без клинични оплаквания той достига 6,36%.

Ентеробиозата е контактната паразитоза с най-голямо разпространение както в областта, така и на национално ниво. Тя показва стабилно покачване на екстензинвазията главно в детската възраст, като шансовете за опаразитените при децата са 2,5 пъти по-високи, отколкото при възрастните. Особено важни са проучванията на д-р Стоянова на рисковите фактори за заразяване с *E. vermicularis* и установяването, че отглеждането на децата в ОДЗ и работата в тях са едни от основните за това. Изготвените математически модели за прогнозни предвиждания показват повече от 3 пъти увеличаване на заболяемостта до 2026 г. При гиардиазата обратно тенденциите са за намаляване на екстензитета и заболяемостта. Подобно на ентеробиозата, гиардиазата засяга също по-често детската възраст, но при нея съотношението деца/възрастни е 2:1. Д-р Стоянова установява нови рискови групи – младата възраст 20-25 г. и възрастните мъже, определя скритата опаразитеност и отново изгражда прогнозен математически модел за развитие на заболяването в следващите години. Хименолепидозата е най-рядката контактна чревна паразитоза и остава концентрирана в изолирани групи от лица в социалните заведения и сред малцинствата.

По отношение на бластоцистозата и криптоспоридиозата – чревни пртозоози със сходен път на предаване като контактните паразитози е определена сезонността – лятно-есенна. Дисертантката много добре разделя опаразитените с *B. hominis* от заболелите от бластоцистоза и показва, че тази паразитоза превалира при възрастните. За първи път сред хоспитализирани и амбулаторно изследвани пациенти с диария и др. гастроинтестинални симптоми в област Варна са

диагностицирани случаи на криптоспоридиоза с висок общ екстензитет при децата до 5 г. Тези данни са получени в резултат на проведеното проучване „случай-контрола“ сред посочените по-горе контингенти.

Д-р Стоянова е провела анкетно проучване сред част от ОПЛ във област Варна във връзка с познаването на контактните чревни паразитози. Резултатите от проведената анкета показват, че ОПЛ не познават и недооценяват проблемите на контактните чревни паразитози, което се отразява негативно върху ефективността на провежданите профилактични, диагностични, лечебни и диспансерни мероприятия, и е необходимо подобряване на тяхната информираност.

Изводите (14) и приносите (8) отговарят на поставените цели и задачи и на получените резултати.

Във връзка с дисертационния си труд д-р Павлова е публикувала три научни разработки в специализирани издания в нашата страна, на които е първи автор. Освен това е представила и десет участия с доклади на научни форуми.

5. Заключение. Считам, че темата е насочена към важни и касаещи значителен контингент от хора чревни паразитози с контактен механизъм на предаване. Значителните по обем и вид изследвания, получените резултати и обективната статистическа обработка са достатъчно убедителни за приемането на изводите и приносите в дисертацията

Преценявам, че дисертационният труд на д-р Калина Павлова Стоянова и резултатите в него отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за неговото приложение в НЦЗПБ и давам положителна оценка за придобиването на образователната и научна степен „Доктор“.

17.10.2017 год.

София

ИЗГОТВИЛА:

Доц. д-р Искра Георгиева Райнова, дм

